Regionledningskontoret
Maja Berggren

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2021-06-23

TRN 2021-0121

Tillväxt- och
regionplanenämnden

Yttrande över Förslag till marint åtgärdsprogram 2022-2027

Regionledningskontorets förslag till beslut

Tillväxt- och regionplanenämnden beslutar följande.

1. Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Ålands landskapsregering över Förslag till marint åtgärdsprogram 2022-2027.

2. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Ålands landskapsregering har bjudit in till ett samråd över Förslag till marint åtgärdsprogram för perioden 2022–2027. Samrådet pågår under perioden 26 mars 2021 till och med den 26 augusti 2021.

Region Stockholm anser att Förslag till marint åtgärdsprogram 2022–2027 bidrar till att stärka det marina ekosystemet i Östersjön. Region Stockholm är positiv till de nya åtgärderna 11, 12 och 22 som handlar om att främja det lokala, småskaliga fisket. Region Stockholm är även positiv till åtgärd 23, 24 och 25 som handlar om gränsöverskridande samarbete mellan Åland, Finland och Sverige för att bevara naturens mångfald.

Bakgrund

Ålands landskapsregering har bjudit in till ett samråd över Förslag till marint åtgärdsprogram för perioden 2022–2027. Samrådet pågår under perioden 26 mars 2021 till och med den 26 augusti 2021.

Förslaget gäller en uppdatering av redan pågående marina åtgärder samt åtta nya åtgärder. I några av de nya förslagen föreslår Ålands landskapsregering ett samarbete med Sverige och Finland. Ålands

landskapsregering önskar påbörja en dialog i frågor som gäller hållbara fiskebestånd och värdefull undervattensnatur.

Åtgärderna som Ålands landskapsregering föreslår kommer att vidareutvecklas när det nya operativa programmet för fiskenäringen är i bruk. Åtgärdsförslagen är främst inriktade på biologisk mångfald och det gränsöverskridande samarbete som behövs i Östersjön.

Region Stockholms yttrande
Region Stockholm välkomnar Ålands landskapsregerings förslag till marint åtgärdsprogram. Förslaget är väl genomarbetat och har potential att stärka det marina ekosystemet i Östersjön. Nedan kommenterar regionledningskontoret de åtgärder som berör Region Stockholm. Resterande punkter berör sålunda inte Region Stockholm och kommenteras därför inte.

Region Stockholm är positiv till de nya åtgärderna 11, 12 och 22 som handlar om samverkan kring hållbara fiskbestånd, gränsöverskridande förhållningssätt för att skydda rovfisk och handlingsplaner för att bland annat främja lokalt, småskaligt fiske. Region Stockholm anser att kustfisket har en större potential att bedrivas långsiktigt hållbart än det storskaliga fisket. Dessutom bidrar kustfisket till sociala värden i kustsamhällena och till den lokala ekonomin i skärgården.

Region Stockholm är positiv till åtgärd 23, 24 och 25 som handlar om gränsöverskridande samarbeten mellan Åland, Finland och Sverige för att bevara naturens mångfald. Region Stockholm anser att havsplanering och kustzonsplanering är viktiga verktyg i det gränsöverskridande samarbetet.

Ekonomiska konsekvenser
Förslaget innebär inte några ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm.

Hans-Erik Malmros
Tf. regiondirektör

Anton Västberg
Utvecklingsdirektör

Beslutsunderlag

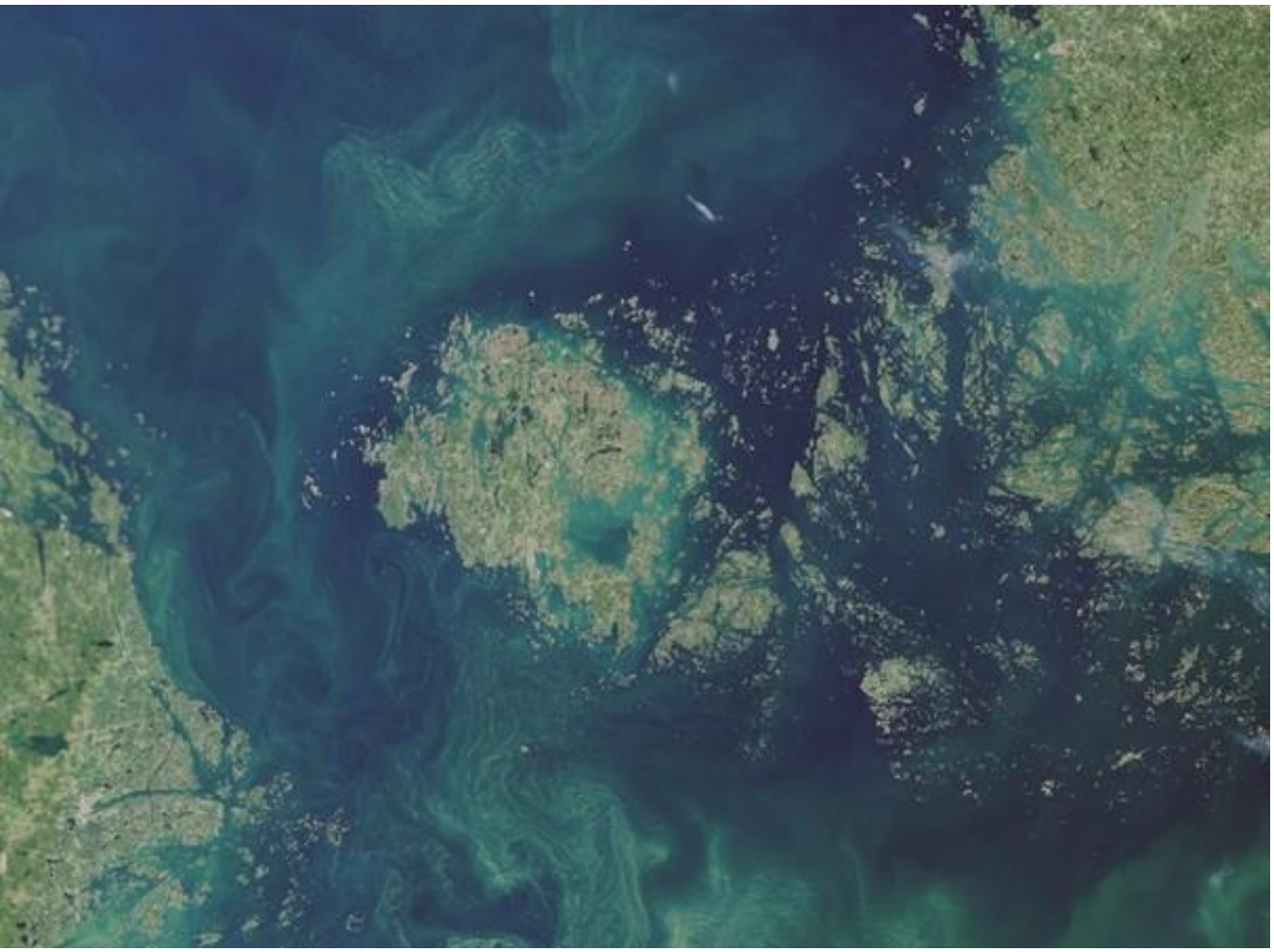
1. Förslag till marint åtgärdsprogram för havsmiljön

Beslutsexpediering

1. Ålands landskapsregering

Godkänd av Hans-Erik Malmros, 2021-06-23

Ålands landskapsregering

Förslag till marint åtgärdsprogram

2022 - 2027

Datum: 16.3.2021

PB 1060, AX-22111 Mariehamn
+358 18 25 000
www.regeringen.ax

Innehållsförteckning

Samråd 1

Bakgrund och syfte 2

Åtgärder enligt vattendirektivet och marina direktivet 3

Marina direktivets deskriptorer 3

Förslag på åtta nya marina åtgärder 4

Samtliga marina åtgärder 2022-2027 5

Vattendirektivets kompletterande åtgärder till 2027 7

Samråd

Detta dokument utgör ett remissdokument kopplat till det marina direktivet (2008/56/EG). En remissperiod genomförs som ett samråd mellan 26:e mars till och med den 26:e augusti 2021.

Miljöbyrån på Ålands Landskapsregering önskar synpunkter på föreslagna marina åtgärder. Även nya åtgärdsförslag och idéer som kopplar till direktivets temaområden är välkomna. Remissvar skickas till registrator senast 16.15 den 26:e augusti, märkt med diarienummer ÅLR 2021/1765.

De marina åtgärderna ska vara beslutade i december 2021 och skickas till EU senast den 31:a mars 2022. Både det marina direktivet och vattendirektivets åtgärder ska rapporteras vid samma tidpunkt till EU.

Handlingarna hålls tillgängliga på landskapsregeringens webb under rubriken Nyheter: https://www.regeringen.ax/ samt på websidans anslagstavla: https://www.regeringen.ax/anslagstavla

Bakgrund och syfte

Förslag till nya marina åtgärder och uppdatering av de redan existerande

Ålands landskapsregering inleder härmed en utökad samrådsprocess för fler marina åtgärder i våra ytvatten, i enlighet med det marina direktivet (2008/56/EG). De mer marina åtgärderna kompletterar vattendirektivets åtgärdsförslag, men omfattar fler temaområden. Finansiering av genomförande av det marina direktivet är kan t.ex. ske genom det operativa programmet för fiskerinäringen eller Interreg Central Baltic Programme 2021 – 2027. Med hjälp av det nuvarande operativa programmet för fiskerinäringen har det sedan 2016 funnits EU-medel för att bland annat ta fram mer kunskap om havet (genom karteringar kopplat till Ålands Seamap) samt ett övergripande belastningsverktyg för land- och kustområden (SMHI:s vattenwebb). Tidsintervallerna för att ta fram åtgärdsprogram kopplat till vattendirektivet samt det marina direktivet har samma tidsramar och de ska också fastslås och rapporteras samtidigt till EU. Åtgärderna som föreslås nu är ganska övergripande till sin karaktär, eftersom de ska utvecklas noggrannare när det nya operativa programmet för fiskerinäringen är i bruk. Åtgärdsförslagen är främst inriktade på biologisk mångfald och det gränsöverskridande samarbete som behövs i Östersjön.

<u>Vattenindelningen</u>

Det ytvatten som finns inom Ålands territorialvatten i Östersjön, benämns marina vatten. Marina vatten kan i sin tur delas in i kustvatten och utsjövatten. Kustvatten är ytvattnet upp till en sjömil utanför Ålands yttre öar och markeras med en tänkt röd linje, se bild 1. Utanför den tänkta linjen finns utsjövatten ut till gränsen för Ålands territorialvatten, markerad med svart linje.

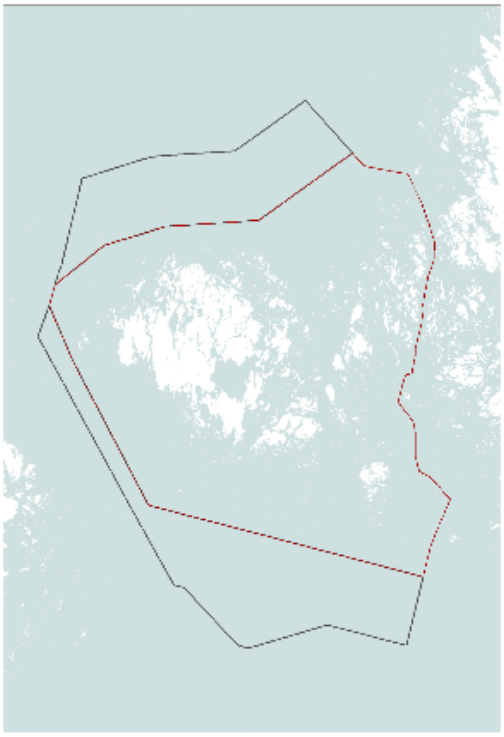

Bild 1. Kartan visar landskapet Ålands territorialvatten. Kustvatten är ytvattnet upp till en sjömil utanför Ålands yttre öar, markerad med en tänkt röd linje. Utsjövatten är vattnet mellan röd och svart linje.

Vattendirektivets tillämpning sträcker sig en sjömil utanför Ålands yttre öar markerad i bilden som en tänkt röd linje och benämns kustvatten. Marindirektivets tillämpning överlappar vattendirektivets kustvatten, men omfattar även utsjövatten som sträcker sig ut till territorialgränsen.

Ytvattnens status klassificeras regelbundet enligt upprättade direktiv. Vattendirektivets begrepp vattenstatus omfattar grundvatten, sjöar och kustvatten. Marindirektivets begrepp miljöstatus omfattar alla marina vattnen, såväl kustvatten som utsjövatten. Följaktligen är tillämpningsområdet för direktiven överlappande, men på så sätt att vattendirektivet har givits företräde.

Åtgärder enligt vattendirektivet och marina direktivet

Enligt vattendirektivet och det marina direktivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG respektive 2008/56/EG) ska åtgärder tas fram för att stärka de åländska vattnen och deras ekosystem. De fastslagna marina åtgärderna för perioden 2016-2021 har uppdaterats, efter att några av dem har genomförts, eller så har de utgått på grund av att åtgärden inte genomfördes. Exempelvis utgick åtgärden gällande upptagning av spöknät, eftersom inget intresse visades att ansöka om medel från det operativa programmet för fiskerinäringen.

Ålands landskapsregering (ÅLR) har i föreliggande dokument tagit fram förslag enligt det marina direktivet. Alla åtgärder ska vara fastslagna i december 2021 och rapporteras till EU senast i mars 2022. ÅLR riktar in sig på att genomföra olika åtgärder med hjälp av EU-medel och övriga projektpengar som kan finnas tillgängliga.

De samlade åtgärderna för åländska vatten ska gälla mellan åren 2022-2027. Några av åtgärderna relaterade till vattendirektivet uppfyller även de marina direktivets olika temaområden. Existerande och nya åtgärder i framtaget vattenåtgärdsprogram för vattendirektivet redovisas i tabell 2. Minst 16 av dessa åtgärder kopplar både till vattendirektivet och det marina direktivet. De marina temaområdena kommer i detta dokument beskrivas som deskriptorer.

Marina direktivets deskriptorer

Det marina direktivet omfattar 11 temaområden med så kallade deskriptorer som ska efterlevas.

1. Biologisk mångfald ska bevaras.
2. Främmande arter ska hålla sig på en låg nivå.
3. Populationer av kommersiellt nyttjade fiskar ska hålla sig inom säkra biologiska gränser. Friska bestånd eftersträvas.
4. Hållbara marina näringsvävar.
5. Minimerad övergödning (eutrofiering).
6. Havsbottens integritet – bibehålla ekosystemens struktur och funktioner.
7. Hydrografiska villkor får inte ändras så att de marina ekosystemen försämras.
8. Skadliga ämnen ska vara på låga nivåer.
9. Gränsvärden av skadliga ämnen ska inte överskridas i livsmedel, såsom fisk.

10. Mängderna av marint avfall ska ej skada kustmiljön eller de marina miljöerna.
11. Tillförsel av energi, inklusive undervattensbuller, påverkar ej miljön negativt.

Hur tillståndet är i havsmiljön framgår av Havsmiljöns tillstånd i Finland 2018 samt även i Ålands förvaltningsplan för vatten. Dokumenten går att finna på landskapsregeringens hemsida under följande länkar.
Marina direktivet:
https://www.regeringen.ax/styrdokument-rapporter-publikationer/ramdirektivet-marin-strategi-0

Vattendirektivet:
https://www.regeringen.ax/styrdokument-rapporter-publikationer/ramdirektivet-vatten-0

Förutom de uppdaterade marina åtgärderna föreslås åtta (8) nya marina åtgärder, se punkterna nedan. Sammantaget föreslår ÅLR ca 25 st. marina åtgärder som ska genomföras under perioden 2022-2027, se sammanslagen tabell av alla marina åtgärder.

Förslag på åtta nya marina åtgärder

Förslag på 8 st. nya marina åtgärder från 2022

1. Följa HELCOM-rekommendationer samt nytt aktionsprogram för Östersjön (BSAP) som ska fastslås under 2021. BSAP berör ett stort antal temaområden/deskriptorer som övergödning (deskriptor 5), biologisk mångfald (deskriptor 1), marina näringsvävar (deskriptor 4), marint skräp (deskriptor 10) samt skadliga ämnen (deskriptor 8 och 9), mm.

Hållbart fiske och biologisk mångfald. Gränsöverskridande samarbete (Finland-Åland-Sverige) upprättas i syfte att:

2. Stärka Natura 2000-nätverket och andra gränsöverskridande samarbeten tex för undervattensnatur (deskriptor 1 och 4)
3. Utveckla kunskapsunderlaget och modeller för värdefull undervattensnatur (gnm tex VELMU, Åland Seamap osv – deskriptor 1, 4, 6)
4. Ta fram handlingsplaner för att stärka biologisk mångfald i havet, gärna genom internationellt samarbete (deskriptor 1, 4 och 6)
5. Samverka och byta kunskaper kring hållbara fiskebestånd i Östersjön, bland annat kopplat till pelagisk trålning av lekbar strömming mm. Övrigt samarbete för långsiktigt hållbara fiskebestånd skulle kunna gälla gemensamma fredningstider och -områden eller nya fiskebestämmelser för att särskilt freda kustlekande bestånd samt att fisket bedrivs mer art- och storleksselektivt. (Deskriptor 1, 3, 4)
6. På Åland finns flera viktiga natur-, kultur- och miljövärden, speciellt i delar av Norrhavet. Det är områden som är viktiga för ålänningarna bl.a. för husbehovsfiske, småskaligt yrkesfiske, jakt, rekreation, kulturarv och turism. Det är viktig att dessa områden bevaras för ålänningarna och de lokala behoven. Det immateriella kulturarvet bör värnas i dessa områden. Storskaliga industrier eller storskaliga exploaterande verksamheter rekommenderas inte att tillåtas i dessa områden, om de riskerar att påverka naturen, miljön eller lokala behoven negativt. Det är viktigt att finna områden som tillåter samexistens. Handlingsplaner för att stärka ekosystemtjänsterna i området långsiktigt ska tas fram i samverkan med lokalbefolkningen. Kunskap kan inhämtas både från lokalbefolkningen och från omkringliggande regioner. (Deskriptor 1, 3, 4).

7. Utveckla gemensamt gränsöverskridande förhållningssätt för att skydda topp-predatorer, främst rovfisk (se t.ex. projektet ECOCOA) (Deskriptor 1, 3, 4).
8. Arbeta för att genomföra olika kust och marina innovationsprojekt som vass-skörd eller andra vattenförbättrande innovationer/projekt som antingen riktar sig mot övergödning eller för att stärka biologisk mångfald eller en kombination av båda. Detta kan t.ex. genomföras genom ansökningar från det nya operativa programmet för fiskerinäringen, med nytt upplägg som ska arbetas fram under 2021-2022. Möjligheter kan även finnas i nytt LBU-program som fokuserar på att följa EU:s nya gröna giv, eller genom Central Baltic- och LIFE-projekt. (Deskriptor 1och 5).

Samtliga marina åtgärder 2022-2027

Tabell 1. Sammanfattande tabell med samtliga marina åtgärder, inklusive de nya förslagen.

Åtgärder i åtgärdsprogrammet för den marina miljön, perioden 2022-2027
Minskning av näringsbelastning och eutrofieringen
1. Utveckla innovationsprojekt för hållbar fiskodling i samverkan med näringen. (EUTROF 1). Vattendirektivets nya åtgärd 19. 2. Minska läckage av näringsämnen från jordbruk genom LBU-programmets olika miljöskyddsåtgärder, samt via vattenförbättrande åtgärder genom Leader eller andra projektmedel. (EUTROF 2). Vattendirektivets nya åtgärder 10-14. 3. Minska utsläpp av näringsämnen från avloppsvatten: genomförande av VA-plan i samråd och samverkan med kommuner, mm. (EUTROF 3). Vattendirektivets nya åtgärder 3-9. 4. Minska utsläpp av näringsämnen från sjöfart och båttrafik: Samverka mot utsläpp av avloppsvatten från fartyg internationellt, utreda möjligheter till minskade utsläpp av avloppsvatten från fritidsbåtar samt stöda samarbetet inom HELCOM och den internationella sjöfartsorganisationen IMO (EUTROF 4). Främst vattendirektivets nya åtgärder 32-35. 5. Övriga kompletterande åtgärder för att minska utsläpp av näringsämnen som ingår i Åtgärdsprogram för grundvatten, sjöar och kustvatten 2022-2027. (EUTROF 5). Vattendirektivets nya åtgärder 15-16, 17-18, 20-21, 28-30, m.fl.
6. NY EUTROF (6) 2021: **Arbeta för att genomföra olika marina innovationsprojekt som vass-skörd och/eller andra vattenförbättrande innovationer/projekt som antingen riktar sig mot övergödning eller för att stärka biologisk mångfald eller en kombination av båda. Detta kan t.ex. genomföras genom ansökningar från det nya operativa programmet för fiskerinäringen, med nytt upplägg som ska arbetas fram under 2021-2022. Möjligheter kan även finnas i nytt LBU-program som fokuserar på att följa EU:s nya gröna giv och biodiversitetsstrategi.**
7. NY EUTROF (7) 2021: **Följa HELCOM-rekommendationer samt nytt aktionsprogram för Östersjön (BSAP) som ska fastslås under 2021. BSAP berör ett stort antal temaområden/deskriptorer som övergödning (deskriptor 5), biologisk mångfald (deskriptor 1), marina näringsvävar (deskriptor 4), marint skräp (deskriptor 10) samt skadliga ämnen (deskriptor 8 och 9), mm.**
Minskning av belastningen av farliga och skadliga ämnen

8. Fasa ut skadliga och farliga ämnen genom informationskampanjer (SKADLIGA 2). Vattendirektivets nya åtgärd 22.

Hållbar användning och skötsel av de marina naturresurserna

9. Främja en hållbar fiskerinäring och skydda och vårda fiskbestånd och ekosystem som nyttjas av näringen. Europeiska havs- och fiskerifondens operativa program för Åland genomförs. (FISKAR 1)
10. Bekämpa skadliga främmande arter. Implementera EU-förordningen om invasiva främmande arter och IMO:s barlastkonvention samt genomföra en åländsk strategi och handlingsplan för detta. (FISKAR 2)

11. NY FISKAR (3) 2021: **Samverka kring hållbara fiskebestånd i Östersjön, bland annat kopplat till pelagisk trålning av lekbar strömming mm. Övrigt samarbete för långsiktigt hållbara fiskebestånd skulle kunna gälla gemensamma fredningstider och -områden eller nya fiskebestämmelser för att särskilt freda kustlekande bestånd samt att fisket bedrivs mer art- och storleksselektivt. (Deskriptor1, 3, 4)**

12. NY FISKAR (4) 2021: **Utveckla gemensamt gränsöverskridande förhållningssätt för att skydda topp-predatorer, främst rovfisk. (Deskriptor 1, 3, 4).**

Minskning av nedskräpningen

13. Minska utsläpp av avfall och skadliga substanser genom hållbar konsumtion. (SKRÄP 1). Vattendirektivsåtgärd 26.
14. Stöda informationsinsatser samt skräpplockardagar på stränderna i samarbete med frivilligorganisationer (SKRÄP 3). Vattendirektivsåtgärd 27.

Minskning av undervattenbullret

15. Främjande av beslut i den internationella sjöfartsorganisationen IMO och HELCOM-samarbete för att minska bullret från fartyg (BULLER 1).

Minskning av hydrografiska störningar och förluster av livsmiljöer på havsbotten

16. Genomföra befintlig lagstiftning och försiktighetsåtgärder vid muddringar/havsbaserade projekt för att skydda speciellt värdefulla biotoper och arter. (FYSISK 1).

Säkerhet och riskhantering inom sjöfarten

17. Fortsatt arbete med förbättrat oljeskydd och –beredskap och genomföra oljeskyddsplan 2015-2019 med uppdateringar.
(SJÖFART 1). Vattendirektivsåtgärd 32.

Förhindrande av hydrografiska förändringar

18. Klimatanpassningsåtgärder för att förebygga negativ påverkan på vatten. (HYDRO 1). Vattendirektivsåtgärder 11 och 25.

Stärka nätverket av marina skyddsområden och övriga naturskyddsåtgärder

19. Kartering av undervattensnatur och framtagande av nya marina åtgärder och övervakning samt för att stärka Natura 2000-nätverket. (NATUR 1) Vattendirektivsåtgärd 23.
20. Åtgärdsprogram för utrotningshotade arter och biotoper. (NATUR 2)

21. Informations- och kommunikationsinsatser som ökar kännedomen om värdefulla arter och biotoper i havsmiljön, samt deras ekosystemtjänster. (NATUR 3)
22. NY NATUR (4) 2021**:** **Handlingsplaner för att stärka ekosystemtjänsterna i vatten med flera viktiga natur-, kultur- och miljövärden ska tas fram i samverkan med lokalbefolkningen. Lokalt småskaligt fiske, jakt och rekreation ska främjas. Det är viktigt att finna områden som tillåter samexistens. Kunskap kan inhämtas från lokalbefolkning och omkringliggande regioner. (Deskriptor 1, 3, 4)**
Gränsöverskridande samarbeten kopplat till att bevara naturens mångfald
Gränsöverskridande samarbete (Finland-Åland-Sverige) upprättas i syfte att: 23. NY NATUR (5) 2021: **Stärka Natura 2000-nätverket och andra gränsöverskridande samarbeten tex för undervattensnatur** 24. NY NATUR (6) 2021: **Utveckla gränsöverskridande kunskapsunderlag och modeller för värdefull undervattensnatur (genom tex VELMU, Åland Seamap osv – deskriptor 1, 4, 6)** 25. NY NATUR (7) 2021: **Ta fram handlingsplaner för att stärka biologisk mångfald i havet, gärna genom internationellt samarbete (deskriptor 1, 4 och 6)**

Vattendirektivets kompletterande åtgärder till 2027

Tabell 2. Vattendirektivets kompletterande åtgärder till 2027 som också är på samrådsrunda. I tabellen noteras om åtgärder även kopplar till det marina direktivet.

Bosättning -vatten och avlopp	Konkreta åtgärder-genomförandepunkter	Ansvarig	Finansiering	Marin åtgärd
Skydda dricksvatten långsiktigt	1. Vattenskyddsområden upprättas löpande, enligt långsiktig strategi (EU-krav att säkerställa erforderligt skydd[1]). Föreskrifter har tagits tas fram, liksom zonering av vattenskyddsområden med olika skyddsnivåer. Samråd och remissförfarande behövs.	Miljöbyrån med samarbetsgrupper.	Genom ÅLR årliga budget.	
Fastställa grundvatten-områden	2. Utreda kapaciteten hos olika grundvattenområden (konsult) och besluta om skyddsnivåer för dessa (EU-krav) områden, förslagsvis grundläggande föreskrifter. Samråd och remissförfarande.	Miljöbyrån med samarbetsgrupper.	Genom ÅLR:s årliga befintliga budget, runt 20 000 euro/år	
Enskilda avlopp och bräddningar- förslag bla från samrådsmöte	3. Långsiktig strategisk samverkan och samråd behövs med kommunerna och en handlingsplan för digitalisering av enskilda avlopp/ledningsnät tas fram.	Kommuner i samverkan med ÅLR (samordnare) samt övriga samverkansgrupper	Samordnararbete på ÅLR (ÅLR-budget för tjänstemän)	Även marin, mot över-gödning. Deskriptor 5

[1] Vattendirektivet artikel 7.3, med kopplingar även till dricksvatten- och grundvattendirektiven. Säkerhetszoner som skyddsåtgärd behandlas i EU:s guideline no 16, för vattendirektivet.

Genomförande av VA-plan	4. Det finns ett flertal punkter i VA-planen som behöver genomföras och som syftar till att minskade utsläpp av övergödande ämnen <u>Övrigt:</u> 5. Översyn av lagstiftning för VA (har påbörjats) 6. Vattentjänstlag behöver en översyn 7. Uppdatering av regelverk kring bräddningspunkter/pumpstationer 8. Förtydliganden och uppdateringar kring borrning i berg 9. Information och samråd	Miljöbyrån (miljöingenjör) i intern samverkan och med kommuner och andra berörda + lagberedning	Arbete inom ÅLR finansieras genom ÅLR budget	
Jordbruk	**Konkreta åtgärder -genomförandepunkter**	**Ansvarig**	**Finansiering**	**Marin åtgärd**
Jordbrukets LBU-program och Leader	10. Jordbruksbyrån fortsätter sitt arbete med genomförande av nytt LBU-och Leader-program. 11. Förslagsvis tas det fram åtgärder som är fokuserade på vattenförbättring, klimatanpassning och hållbar hantering av växtskyddsmedel i det nya förslaget till LBU-program.	Jordbruksbyrån i samverkan både inom och utanför ÅLR.	EU-medel + ÅLR-budget.	Även marin, mot över-gödning och över-svämning mm. Deskriptor 1, 4, 5 och 6.
Nitratbeslutet och övrig lagstiftning	12. Nitratbeslutet kan skärpas till/effektiviseras för att kunna nå ännu längre när det gäller minskat näringsläckage från jordbruksmark. Ett förslag är att införa obligatoriska tak på nya gödselbassänger av en viss storlek. 13. Samråd och ev. remissförfarande.	Miljöbyrån i samverkan med jordbruksbyrån, ÅPF m fl	ÅLR budget (löner för tjänstemän)	Även marin i kustnära områden. Deskriptor 5.
Arrende av landskapets mark med bättre utnyttjande av miljöstöd	14. I samband med att landskapet arrenderar ut jordbruksmark kan man sänka arrendeavgiften i avtalet ifall jordbrukarna använder sig av miljöstöd som främjar vattenmiljön, som t.ex. breda skyddszoner och vinterbevuxen mark nära vatten.	Jordbruksbyrån, fastighetsverket och andra berörda avdelningar inom ÅLR samt i samverkan med jordbrukare och ÅPF.	ÅLR budget (främst löner)	Även marin mot över-gödning i kustnära områden. Deskriptor 5.
Skogsbruk	**Konkreta åtgärder -genomförandepunkter**	**Ansvarig**	**Finansiering**	**Marin åtgärd**
Skogsbruks-programmets genomförande	15. Skogsbruksbyrån fortsätter med sina strategier och åtgärder som medför minskat näringsläckage och bibehållen biologisk mångfald. 16. Diskussioner behöver genomföras i syfte att minska näringsläckage än mer och öka biologisk mångfald. Pilotprojekt/innovationer	Skogsbruksbyrån i samverkan både inom och utanför ÅLR.	ÅLR-budget	Även marin i kustnära områden. Deskriptor 5.
Fiskerinäringen	**Konkreta åtgärder -genomförandepunkter**	**Ansvarig**	**Finansiering**	**Marin åtgärd**
Operativa programmet för fiskerinäringen och nya vattenförbättrande förslag/innovationer	17. Nytt program ska tas fram. Programmet är främst inriktat på hållbar utveckling av fiskerinäringen. Det finns koppling till uppföljning av marina direktivet, där hållbara ekosystem utgör en viktig del. 18. Marin uppföljning och skydd (tex fiskelekplatser) 19. Ett utvecklings- och innovationsprojekt för hållbar fiskodling tas fram i samarbete med näringen. Syftet är att använda ny teknik och Innovationer för vattenbruk som bidrar till minskad belastning och cirkulär ekonomi – samarbetsgrupp bildas.	Fiskeribyrån i samverkan med jordbruksbyrån samt övriga intresserade både inom och utanför ÅLR.	EU-medel + ÅLR-budget	Flera åtgärder kommer att ingå som marina åtgärder. Deskriptor 1, 3,4, 5.
Lagstiftning och samråd	**Konkreta åtgärder-genomförandepunkter**	**Ansvarig**	**Finansiering**	**Marin åtgärd**

Implementera nya vattenlagen	20. Implementera nya vattenlagen i syfte att nå god vattenstatus i de åländska vattenförekomsterna.	Miljöbyrån i samverkan med övriga byråer och lagberedningen	ÅLR budget (främst löner)	Även marin då skydd behövs av den marina miljön. Deskriptor 1 och 5.
Översyn av övrig lagstiftning, t.ex. PBL - grönstråk -	21. Samrådsgrupp bildas inom ÅLR där Finlands nya lagförslag i plan- och bygglagen om grönstråk och biologisk mångfald samt vattenvård vägs in tydligare i den åländska PBL.	Huvudansvar ligger på infra-strukturavdelningen men samarbete behöver ske med miljöbyrån och kommuner m fl. Lagberedning	ÅLR budget (främst löner för tjänstemän)	Även marin i kustnära områden. Deskriptor 1 och 5.
Kemikalier - extraförslag	22. Vilka kemikalier ska vara tillåtna i t.ex. uppvärmningssystem? Etylenglykol är billigt, men väldigt giftigt. Lagstiftningen kan ses över samt att ÅLR kan informera mer om mer miljövänliga alternativ för olika kemikalier. Miljövänlig upphandling i kommuner och LR.	Miljöbyrån + samrådsgrupper	ÅLR budget (löner för tjänstemän)	Även marin i kustnära områden. Deskriptor 8.
Natur -biologisk mångfald	**Konkreta åtgärder -genomförandepunkter**	**Ansvarig**	**Finansiering**	**Marin åtgärd**
Friska fiskbestånd och levande ekosystem	23. Ett projekt med inventeringar av undervattensnatur pågår för närvarande (ÅlandSeamap). Syfte är att inventera och få ökad kunskap samt upprätta det Natura 2000-nätverk som behövs för att bevara friska ekosystem i havet.[2] 24. ÅLR kan starta en process som syftar till att i **allmänna vatten** upprätta de skyddsformer som behövs för att stärka uppväxt- och lekmiljöer för fisk.	ÅLR i samverkan med Åbo akademi/Husö	ÅLR + beviljade projektmedel Uppfyller både hållbarhetsmål 3 och 4	Räknas även som marin åtgärd. Deskriptor 1, 4, 6.
Restaurera naturliga våtmarker	25. Våtmarkerna skyddar vid torka, minskar översvämningsrisk, upprätthåller den biologiska mångfalden, ökar grundvattenbildningen, minskar klimatpåverkan och övergödning. Arbetet förutsätter inventeringar, restaurering, långsiktigt skydd, information och kunskapsspridning.	ÅLR -natur - i samverkan internt och externt	ÅLR budget (löner + befintlig budget från naturvården) Uppfyller både hållbarhetsmål 3 och 4	Även marin i kustnära områden, mot över-gödning + stärka biologisk mångfald. Deskriptor 1 och 5.
Konsumtion	**Konkreta åtgärder -genomförandepunkter**	**Ansvarig**	**Finansiering**	**Marin åtgärd**
Handlingsplan för plast, städkampanjer och information	26. En plaststrategi med förslag har tagits fram, liksom en övergripande intern handlingsplan. ÅLR fortsätter arbetet genom att uppmuntra andra att göra likadant samt genom olika informationskampanjer. Arbete med cirkulär ekonomi bör främjas. 27. I övrigt bör ÅLR fortsätta att stödja olika städkampanjer på stränder mm.	ÅLR i samverkan med andra intresserade	ÅLR budget (löner för tjänstemän) Strandstädning via PAF-medel (miljö) Uppfyller flera hållbarhetsmål	Räknas även som marin åtgärd. Deskriptor 8 och 10.

[2] https://www.regeringen.ax/sites/www.regeringen.ax/files/attachments/page/alandseamap.pdf

Övergödning – flera sektorer	Konkreta åtgärder -genomförandepunkter	Ansvarig	Finansiering	Marin åtgärd
Lokala åtgärdsplaner för våra mest förorenande vikar och sjöar	Förbättringsbehovet för lokala vikar och sjöar är mycket stort. Visst arbete med att ta fram lokala åtgärdsplaner har tagits fram inom projektet Coast4us. Några vattenförbättrande projekt har genomförts (våtmarker). Fler projektplaner behöver genomföras. 28. Fler lokala åtgärdsplaner behövs sedan löpande för andra områden på Åland. Förslagsvis börjar man med dricksvattentäkterna (7 st) samt några inre viksystem som är i måttlig status eller sämre. 29. Utveckla belastningsverktyget så att detta kan användas mer konkret för betingberäkningar för olika avrinningsområden. 30. Information, samråd och utbildning – årliga vattendagar		ÅLR budget (löner för tjänstemän) för att ta fram lokala åtgärdsplaner. Projekt har genomförts för EU-medel. Genomförandet av lokala åtgärdsplaner kommer att kräva extra budget.	Även marin i kustnära områden. Deskriptor 1 och 5.
Övrigt vattenförbättrande arbete	**Konkreta åtgärder -genomförandepunkter**	**Ansvarig**	**Finansiering**	**Marin åtgärd**
Blue flag certifiering	31. Detta är en hållbarhetscertifiering för gästhamnar, stränder och båtturism. Fler båthamnar behöver certifieras, då det leder till vinster för både vatten- och naturmiljöer	VisitÅland i samverkan med ÅLR m fl.	ÅLR bör fortsätta stödja arbetet.	Även marin åtgärd. Deskriptor 1, 5 och 10.
Övrigt arbete som genomförs	32. Oljeskydd och kemikalieskydd 33. Samarbete med HELCOM 34. Marint samarbete med Finland/Hav 35. IMO-sjöfart 36. Färdplaner -Bärkraft 37. Handlingsplaner mot invasiva arter 38. Informationskampanjer/kunskapsutbyte internationellt	ÅLR, Miljöministeriet, Havsmyndigheten, HELCOM, IMO mfl	ÅLR arbetar kontinuerligt med detta	Flera åtgärder räknas även som marina åtgärder. Deskriptor 1-8 samt 10-11.
Handlingsplan med extra åtgärder i syfte att uppnå god vattenkvalitet och hållbart vatten 2050	39. En strategi utarbetas med finansieringsförslag för extra långsiktiga vattenförbättrande åtgärder. Samarbetsgrupper bildas.	Samarbete med olika byråer, kommuner, högskolan, intressenter m fl.	ÅLR, miljöbyrån tar fram förslag till handlingsplan och förhandlar om budgetmedel, se utökat förslag i bilaga 4. Uppfyller flera hållbarhetsmål.	Ifall handlings-planen förverkligas stärker detta även den marina miljön. Deskriptor 1, 4, 5 och 6.